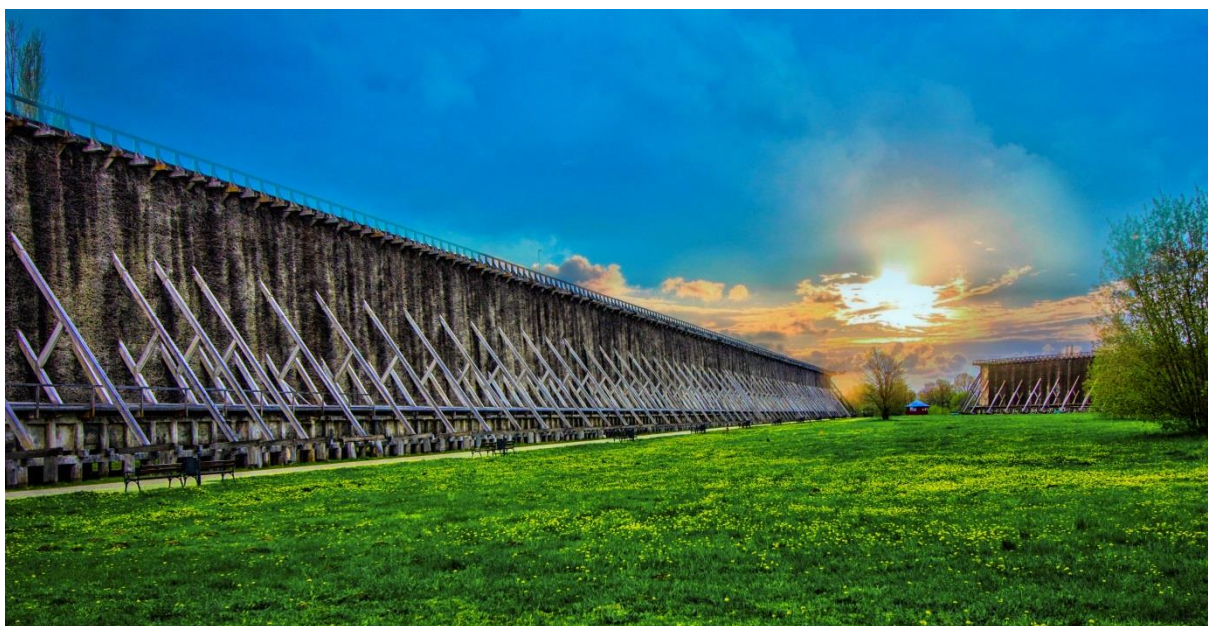

„Ciechocinek – zespół tężni i warzelnii soli wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym”

Zespół tężni i warzelnii soli wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym w Ciechocinku stanowi unikatowy zespół zabytkowych budowli, budynków i urządzeń przemysłowych, powiązanych z przestrzenią rekreacyjną uzdrowiska, służących produkcji spożywczej soli warzonej oraz wykorzystywanych w przyrodolecznictwie. Jest artefaktem o szczególnym znaczeniu historycznym i naukowym dokumentującym charakter działalności przemysłowej i uzdrowskiej. Wyjątkowe wartości zabytku przejawiają się w autentyczności i integralności elementów zespołu, zachowania oryginalnej konstrukcji i formy, kontynuacji funkcji, oraz skomponowania z krajobrazem. Zespół stanowi przedmiot badań wielu dyscyplin naukowych (historii gospodarczej, historii nauki i techniki, konserwatorstwa, medycyny i innych).

Poszukiwawcze prace wiertnicze odpowiednich źródeł solanki na terenie dzisiejszego Ciechocinka zostały zapoczątkowane u schyłku I Rzeczypospolitej. Do intensyfikacji działań zmierzających do powstania fabryki soli doszło w czasach kongresowego Królestwa Polskiego. Pierwsze prace budowlane prowadzono w latach 1824–1830. Wykonywano je według projektu i pod nadzorem inżyniera górnictwa, prof. Akademii Górniczej w Kielcach Jacoba Graffa.

Budowa obiektów ciechocińskiej fabryki soli na rozległym terenie wskazuje na wysokie kwalifikacje budowniczych, umiejętnie wykorzystujących wiedzę o prawach przyrody oraz czerpiących z nowoczesnych w pierwszej połowie XIX w. technologii i rozwiązań konstrukcyjnych. Szczególnym tego wyrazem są wielkie drewniane tężnie solankowe będące

przejawem kunsztu ciesielstwa, a także odzwierciedleniem wrażliwości artystycznej budowniczych. Należy podkreślić zgodność formy dzieła i użytego do jego budowy materiału z wypełnianą przez nie funkcją technologiczną. Unikatową wartością jest powiązanie zespołu przemysłowego z otoczeniem przyrodniczym, skutkujące wytworzeniem niepowtarzalnego krajobrazu kulturowego.

Szczególne zabytkowe znaczenie saliny znajduje wyraz w zastosowaniu historycznej metody uzyskiwania soli, której wytwarzanie przemysłowe zapoczątkowano w 1832 r. Obsługa urządzeń produkcyjnych odbywa się ręcznie, tradycyjnymi metodami i narzędziami. Solankę przeznaczoną na potrzeby tężni i warzelni soli pozyskuje się z ujęcia powstałego na początku XX w. W 1926 r. źródło w naziemnej części zostało obudowane fontanną w kształcie grzybka, zaprojektowaną przez Jerzego Raczyńskiego.

Wartości historyczne zabytku zawierają się w jego znaczeniu dla polityczno-gospodarczej historii Polski. Zespół stanowi materialny dokument, ukazujący wysiłki budowy nowoczesnego przemysłu solnego w warunkach porozbiorowych. Powstanie saliny ciechocińskiej powiązane jest z sylwetkami działaczy gospodarczych: Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Fryderyka Wilhelma Lempe, Konstantego Leona Wolickiego i innych.

Specyfiką zabytkowego zespołu jest przemiana funkcji z wyłącznie przemysłowej na przemysłowo-uzdrowiskową dokonana jeszcze w czasach historycznych. Pozyskiwaniu soli spożywczej towarzyszyło powstanie uznanego uzdrowiska, wykorzystującego walory lecznicze aerozolu solankowego i produktów warzenia solanki (szlamu i ługu kąpielowego). Pierwsze łaźienki lecznicze urządzono w 1836 r. w miejscowej karczynie, a właściwości tężni jako inhalatorium odkryto w poł. XIX w. Uzupełnieniem funkcji była budowa w latach 30. XX w. w przestrzeni między tężniami Parku Zdrowia z wielkim basenem termalno-solankowym i infrastrukturą rekreacyjną projektu Romualda Gutta i Aleksandra Szniolisa.

Opracowanie NID